

PŁOMJE

Serbski casopis za žiši

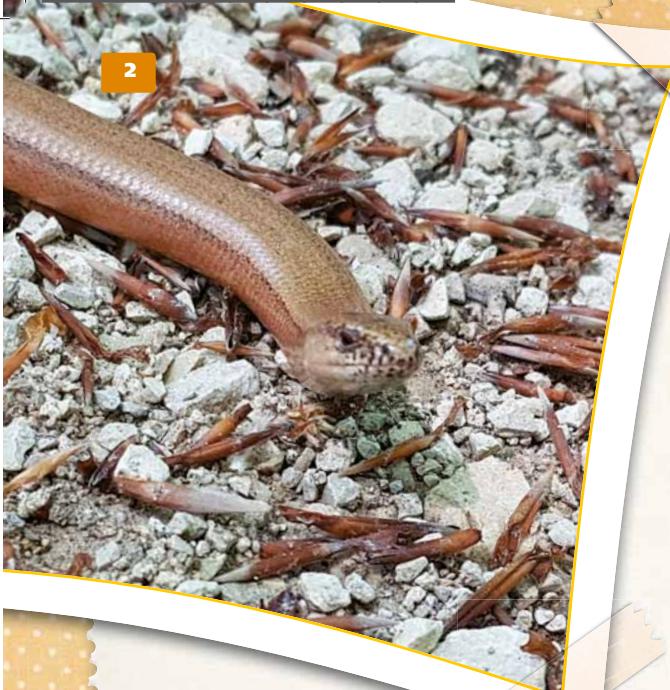
lětník
2021

2

2

Žaseś zajmnych faktow wó słěpicach!

- 1 Slépice (*Blindschleiche*) wuglédaju kaž wuže, dokulaž njamaju nogi.
Wóni su pak jašcerje (*Echse*).
- 2 Slépice njejsu slépe, ale hynac ako druge jašcerje maju mjeńše wócy a mógu słabiej wižeś.
- 3 W tšachoše mógu wótchyśi swój wogonk!
- 4 Dorosćone slépice mógu byś až do 50 centimetrow dľujke.
- 5 Zymu pšebywaju w žérach w zemi, źož spě w kupce z drugimi slépicami až do nalěša.
- 6 Slépice su z mało spokojom a písamem wšuži žywe: w góli, w lësu, w parku, w zagroże, na łukach.
- 7 Slépice su nejcescéj aktiwne wob cas switanja (*Morgendämmerung*) a zmérkanja (*Abenddämmerung*).
- 8 Wó „priwatnem žywjenju“ slépicow njewěmy wjele, dokulaž su žywe scicha a kšajžu.
- 9 Wóni su njetšachotne za człowieka. Njekusaju (*beißen*) praktiski nigdy a jich kusenje jo kaž glickowe štapjenje.
- 10 Mógu byś brune, šere, bronzojte, kuperowe, žołtawe, z dypkami, ze smužkami abo gładke.

Tekst a foto: Norbert Christoph Eckstein

Lube cytarčki a cytarje!

Na, scó pitšku wódychali w zymskich prozninach?

Za zymne zymske dny (ale nic jano) pórucuju toś ten numer Płomjenja.

Do města Wetzlar wzejo Was pšinosk na 16. a 17. boce sobu. Scó južo wěželi,
až jo dało a teke hyšći dajo zemski wólej a zemski plun w Nimskej? Ně?

Pótom cytajšo pšinosk wó tom na bokach 18 a 19!

Wopytajšo na 31. boce tortowy recept! Snaž změjošo lušt, pótom jadno foto
z krotkim tekstrom wó tom na redakcję Płomjenja pósłaš?

Te a wjele drugich zajmnych temow by dejali Wam cas spódobnje pšekrotcys.

Wjele wjasela pši cytanju žycy

Waš redaktor

Bernd Melcher

Z wopšimješa:

Za předny lětnik

- 4 Witaj, předny lětnik!
- 5 Wumólujomy sami

- Wulicowańka, powěści,
spiwy, bajki, basni

- 11 Sněgulka
- 12 Kóccyna Mama a sedym
kóckow
- 14 Mama – góspoza?

Wšake

- 2 Žaseś zajmnych faktow wó slěpicach!
- 6 Rěcne zwucowanja
- 8 Zwucowanje
- 9 Wokablowe kórtki
- 16 Wetzlar – njeznata parlicka w srježí Hesseńskeje
- 18 Zemski wólej a zemski plun w Hesseńskej

- 20 Znate „žiši“ februara
- 22 Fotowe gódańko
- 24 Wuběžowanje „Serbski comic 2020“ – wugódnošenje
- 28 Za mudre głowki
- 30 Waflowa torta z cerwonym grisowym puddingom
- 31 Žorty
- 32 Z luštom a lubosću za to serbske

Februar

drugi mjaseč

Jo zyma!

Ja trjebam jaku.

Ty trjebaš šal.

Wón trjeba rukajce.

My trjebamy micu.

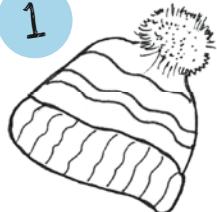
Wy trjebašo pulower.

Wóni trjebaju škórnje.

A co trjebaš ty?

1

2

3

4

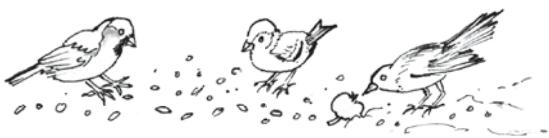

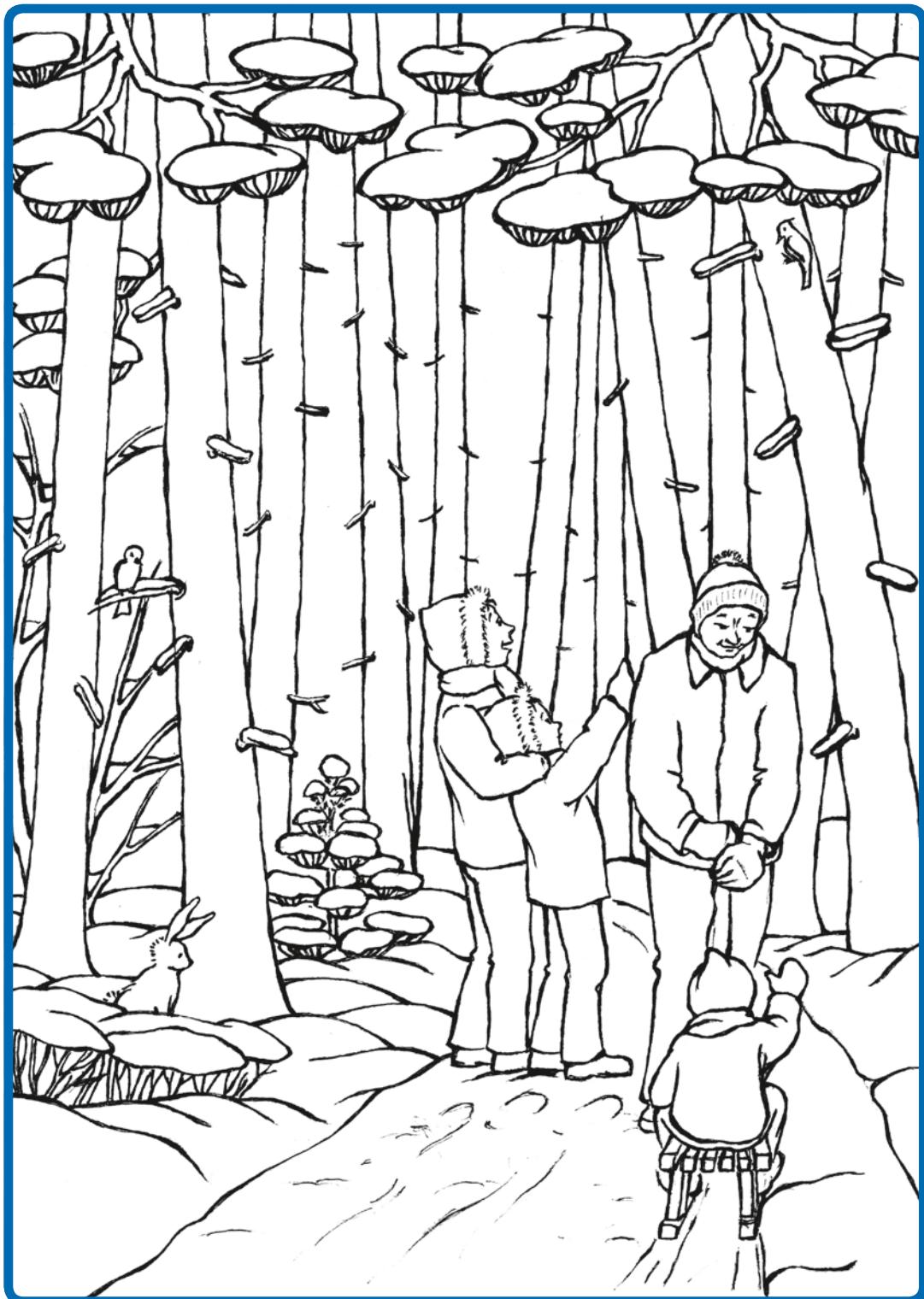
škórnje

rukajce

šal

mica

Kresl.: Ingrid Groschke

Rěčne zwucowanja

za kuždego a wót wšakego něco

1. Přirěduj slovne kupki wobrazam! Ordne die Wortgruppen den Bildern zu!

hyś pšež dlymoki sněg / twariš sněgowego muža / w domje ze sněga sejžeš /
saňkowaś / sněgakowaś / chyšiš sněgowe kule

2. Pšašaj se partnerja / partnařki! **Frage den Partner / die Partnerin!**

	Jo, južo raz / dwa raza / cesto.	Ně, hyšči žednje.	To com rad raz cyniś.
Sy južo raz chójžił/-a pšež dlymoki sněg?			
Sy južo raz sněgowego muža twarił/-a?			
Sy južo w domcyku ze sněga sejžet/-a?			
Sy južo raz saňkował/-a?			
Sy južo raz sněgakował/-a?			
Sy južo raz ze sněgowymi kulami chyśił/-a?			

3. Wulicuj, chto jo južo něco cynił abo njejo cynił! **Erzähle, wer schon einmal etwas gemacht oder nicht gemacht hat!**

... jo hyšči žednje sněgowego muža twarił/-a, ale co to rad cyniś.
... jo južo cesto sněgakował/-a a jo južo ...

Šuflitowanje

Pšašanja:

1. Co luże cynje?
2. Kogo žaržytej starzejšej za ruce?
3. Co jo se gólico stało?

Nadawk:

Wumějoš teke šuflitowaś? Ga sy slědny raz šuflitował/-a? Žo jo to było? Wulicuj abo piš wó tom!

tasa

mazańcowy
talař

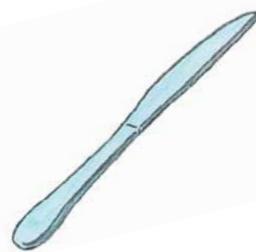
dłymoki
talař

łzyca

widlicki

kafejowa
kana

šklicka

**kafejowa
tasa**

talař

łžycka

pócerak

nož

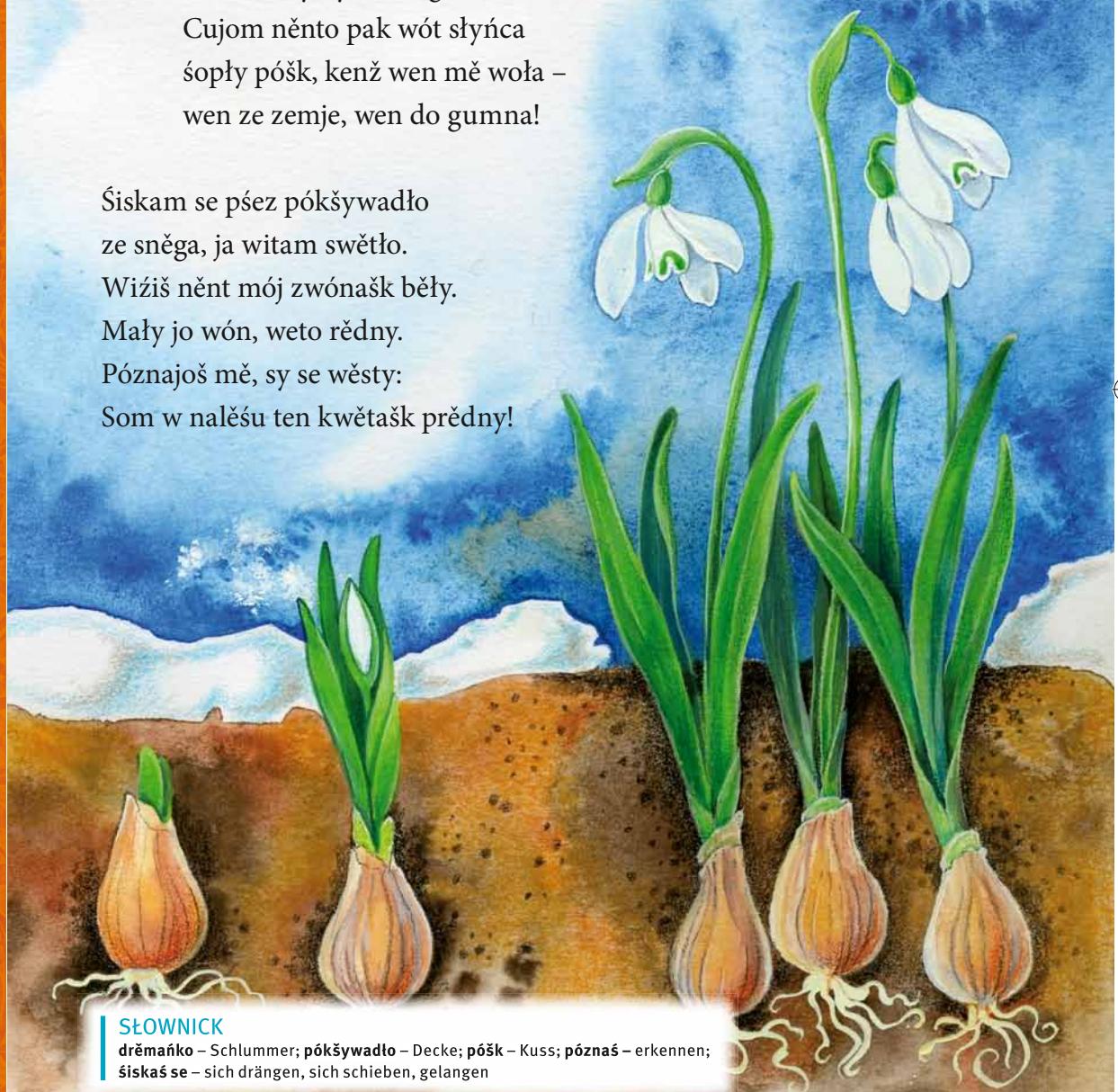

Sněgulka

Mójo drěmańko jo było
dłymoke, jo trało dļujko.
Pitšku lažy hyšći sněga.
Cujom něnto pak wót slyńca
šopły póšk, kenž wen mě woła –
wen ze zemje, wen do gumna!

Šiskam se pšež pókšywadło
ze sněga, ja witam swětlo.
Wižiš něnt mój zwónašk běły.
Mały jo wón, weto rědny.
Póznaoš mě, sy se wěsty:
Som w nalěšu ten kwětašk předny!

SŁOWNICK

drěmańko – Schlummer; pókšywadło – Decke; póšk – Kuss; póznaś – erkennen;
šíškaś se – sich drängen, sich schieben, gelangen

Tekst: Jill-Francis Ketlicojc / kresl.: Annett Wolf

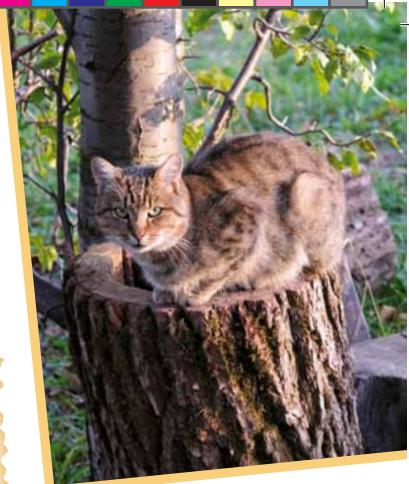

Kóccyna Mama a sedym kóckow

Něži daloko w srjejznych górah, ga na kšomje jsy, mjazy pólami a gólu, bydli starša žeńska. Jeje dom wobdawa zeleninowe a sadowe gumno. Rostu tam jabłucyny a słewcyny a wšuži ganjaju kócki. Nichten dokradnje niewě, wjele kóckow wóna zewšym ma. Ale dokulaž jo jich stawnje wjele, su luže we jsy tej žeńsce dali písmě „Kóccyna Maminka“. Wóna se stara južo wjele lét wó bžezdomne kócki a teke wó kócki, kótarež su luže jadnorje wót doma wugnali. Take bědne (*armselig*) styrinogate tigry jo milna žeńska južo wjele razow pšíwzeła a se wó nje póstarała, nježli až jo namakała za kócku nowu familiju a nowy dom. Kócki su hamsali nejlépše chloščonki z jeje blida a su laptali (*schlabbern*) tucne słodke mloko. Kužde zajtšo jo Kóccyna Maminka kócki puščila wen do gumna. Te kósmate minitigry su se pla Kóccyneje Mamy culi wjelgin glucne. Kužda kócka jo nejskerzej byla teke pitšku wobtužona, gaž jo mušala póněcom sīchnučko mjawcaś swojo „bóžemje-mjaw!“ a pótom dalej pla drugeje familije bydliš.

Někotare kócki, a tych jo sedym, pak bydle stawnje pla Kóccyneje Maminki. To su Packa, Mufin, Bžezwogonk, Walentyna, Wiktor, Kľubaška a Drobjeńcka.

Sobucujuca žeńska jo je namakała sama něži pó droze. Žedne pak jo jej tež něchten kšajžu sobu pôdsunuł. Kužda z tych sedym mickow ma někaki brach: Packa ga ma jano hyšći jadno woko. Mufin chójži z chromeju nožku a se hympli. Bžezwogonkoju jo, kaž jogo mě južo groni, něchten zlosnje wótržnuł wogonk. Walentyna ma předku jano hyšći dwa zuba. Wiktor jo južo stary a pómaly kócor, až se jomu wše myšy smjeju. Kľubašk a Drobjeńcka, dwa bratša, pak stej wjelgin małej kóckorka, lěcrownož stej dawno dorosconej. Ale wónej stej w swójom zísečem casu tšašnje z głodom tšadałej (*Hunger leiden*). Nichten njejo

se wó nje starał. Tak stej małej wóstałej. Žeńska ze zmilneju wutšobu jo jima kaž tež drugim żywjenje wumóžyla (*retten*).

Chto že by kšél take brašne kócki rady doma měš? Ně, take njerédne kócydla ga zazdašim nichten njoco hajckaš. Jano Kóccyna Maminka lubujo wšykne swóje kócki jadnako. Nejlubšu mjazy nimi njama, ale jo wšyknym w samskej mérje dobra. Gaž jo raz jadna kócka chóra, wóna se wó nju stara. Woła skótneho gójca, kótaryž jo tej starej kněni z wjelikeju wutšobu za zwérjeta – abo lěpjey gronjone kóckam a kócoram – dotychměst pšecej rady pomagał.

Kóccyna Maminka dowóloujo swójim kóckam skóro wšykno. Abo grońmy lěpjey písísamem wšykno. Dokulaž jadnu jadnučku kazí musy kuždy styri-nogaty wobydlář jeje doma derje znaś a respektěrowaś: Wokoło doma su stajane wšake małe drjewjane domcyki za ptaški. Gaž pjerinate pšijašeles w nazymje a zymje wence nic wěcej njenamakaju, ga Kóccyna Maminka futrujo tež ptaški: sykorki, sněgule (*Gimpel*) a druge. Kužde lěto jo Kóccyna Maminka z kóckami powědała a jim jasne groniła: Njejo dowólone ptaški ła-paš a žraš! Njejo dowólone z ptaškami grajkaš abo ptaški tšašyš. A teke njejo

dowólone, jim jich futer z ptaškowych domcykow žraš. Kócki snaž njejsu měli lušt na pjerinatu pjaceńku a su toś pěknje pósłuchali. Ale ten dobrý tuk w ptaškowych domcykach jo je weto pšecej zasej wabił.

Jadnogo dnja w zymje jo temperatura spadnuła daloko pód nul a w górah jo lažał sněg. Kóccyna Maminka jo domoj pšinjsala wjeliki kus tuka. Ten jo ned na drobne rozkšajała a na kokulki za głodne ptaški pšicyniła. Wšyne kócki su se w kuchni njeměrnje wokoło njeje šemrili. Su ga kšeli rady pitšku tuka dostaš. Ale Kóccyna Maminka njejo nikomu kusack wótedała. Šesć kóckow jo póněcom wuznawało, až žebrjenje (*Betteln*) se njewuplašujo. Jano kócor Klubašk jo wóstał w kuchni a jo na Kóccynu Maminku glědał, kaž by byl žałosnje głodny. Kóccyna Maminka jo jogo za ruku wzeła a žortujucy groniła: „Ja tebje tuk jano datom, gaž se na ptaška pšeměnijoš.“ Pótom jo wócynila žurja na balkon a jo kšela wen stupiš. Mudry Klubašk jo na to jano cakał. Malsnje jo do ptaškowego domcyka skócył a głosnje zamjawcał, kaž by kšél groniš: „Glědaj, luba maminka, sejžim pšistojny a pósłusny how w tom domcyku kaž głodny ptašk!“

Kóccyna Maminka jo se głosnje smjała a jo byla pšechwatana. Pótom wšak jo Klubaškoju dała mały hapcheńk tuka. Tak jo mudry a škowny kócor swój cel dojšpił.

Tekst a foto: Justyna Michniuk

FELIKS a FLORIAN

Mama - gospoza?

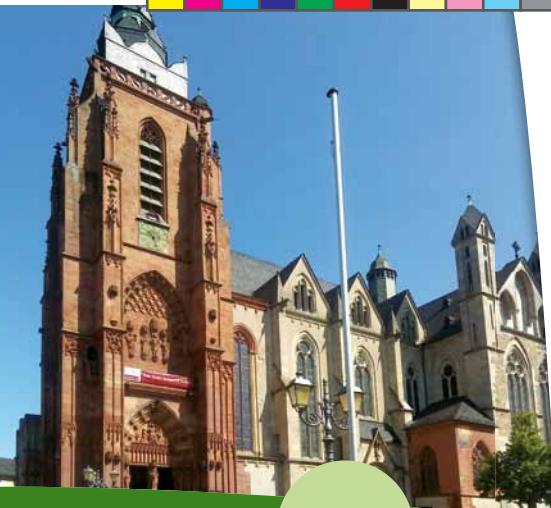
Tekst a kresl.: Ščepan Hanuš / z górnoserbšćiny B. M.

Stare město

Katedrala

Wetzlar – njeznata parlicka w srjejži Hesseńskeje

Gaz pšíjézošo z awtom do Wetzlara, jo ten prédny zašišć togo města, pšíchylnje (*wohlwollend*) gronjone, snadny: Zawupytajošo wusoke tormy a dymnice fabrikow. Awtodroga A 45 wježo how na wjelikem mósće pšež ceļe město (samo direktnje nad centrumom!). Mimo fabrikow zawupytajošo dołojce w měsće wjelike nakupowańske centrumy a skóra bźezkóicne parkowanišča direktnje pší dwórnišču ... Nichten, kenž jo prédny raz how, by se myślił, až to město ma teke rědny, historiski centrum. Kuždy co dalej jěś, do směra Limburga na pódwjacorje, abo dalej do Marburga na pódpołnoc Wetzlara. Ale to by było škóda, dokulaž Wetzlar ma teke rědne (samo wjelin rědne) stare město ze wšyknym, což k takemu staremu městuju písłuša: katedrala, historiske twarjenja, romantiske mósty ... How com wam tu njeznatu parlicku nad rěku Lahn pitšku pšedstajiš!

Allgemeine Informationen zu Wetzlar

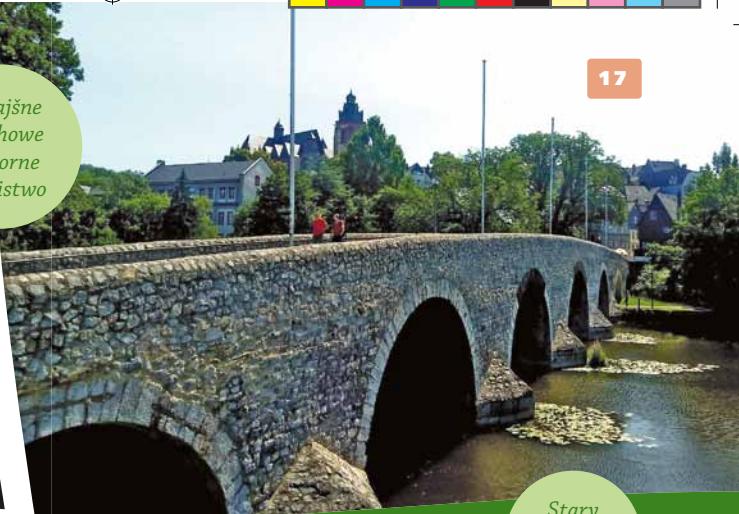
Wetzlar liegt in Mittelhessen am Fluss Lahn, nur 8 km westlich der Universitätsstadt Gießen, etwa 40 km östlich von Limburg an der Lahn, und 70 km nördlich von Frankfurt am Main. Die Stadt hat knapp über 50 000 Einwohner und ist somit eine Mittelstadt. Bekannt ist sie als Industriestandort und Sitz von Unternehmen wie z. B. Leica. Regional gilt die Stadt mit ihren großen Einkaufszentren zudem als Einkaufsparadies – und wird im Bewusstsein vieler Hessen leider auch nur zu oft auf genau das beschränkt.

Wetzlarska katedrala a stare město

Stare město Wetzlara jo snaž pitšku „kom-paktniejše“ ako w drugich městach, ale weto nic mjenej rědne abo zajmne. Centralne naměsto starego města jo Domplatz. Kaž mě južo groni, stoj how katedrala Wetzlara. Oficiellne mě katedrale jo nimski Dom „Unserer Lieben Frau“. Katedrala jo była natwarjona wót 13. do 15. stolěša. Žinsajšne (romanisko-gotiske) wuglēdanje ma wót kónica 17. stolěša. Zajmny fakt jo, až jo wetzlarska katedrala jadna z nejstaršych simultanych cerkwow Nimskeje. Simultane cerkwje su take, kótarež wużywaju ako katoliki tak teke protestanty. Druga znata (a rownocasne jadnučka simultana cerkwa we Łužycy) jo katedrala sw. Pětra w Budyşynje.

Něgajšne
Rajchoweg
komorneg
sudnistwo

Stary
móst nad
Lahnom

Reichskammergericht

Njedaloko katedrale – faktiski direktnje na płošeń (*schräg gegenüber*) – stoj twarjenje něgajšnego Rajchowego komornego sudnistwa (*Reichskammergericht*). To jo był jaden z najważniejszych sudnistwow Swětego romskiego mōcnařstwa nimskego naroda. Swójo przedne sedło jo mělo wót 1495 w Frankfurſe nad Mai-nom. W slēdujucych lětach a stolěsach su dalšne stacije byli Worms, Augsburg, Nürnberg, Regensburg, Speyer a Esslingen nad Neckarom. Skońcnejo sudnistwo pšešegnulo w lěſe 1689 do Wetzlara, źož jo mělo swójo sedło až do swójogo rozpuščenja w lěſe 1806. Twarjenje něgajšnego Rajchowego komornego sudnistwa jo rědny srjejžowěkowy dom, w kó-taremž jo žinsa mały muzej.

Alte Lahnbrücke

Njedaloko katedrale, snaž sedym minutow pěšy pó droze „Lahnstraße“ (pópšawem to jo stara gasa z pachanymi domami), namakajośo južo Stary móst nad Lahnom (*Alte Lahnbrücke*). Chtož jo južo raz był w Praze, myslí se ako prědne, až to jo „małki bratš“ Karlowego mósta. Se wě, nic tak wjeliki, a teke bźez tor-ma, ale na kuždy pad teke nic tak pšeganjany (*überlaufen*)! Z mósta maš rědny rozgléd na stare město, na rěku Lahn a jeje małe kanale a na ruinu groda Kalsmunt, kenž lažy wusoko nad Wetzlarom.

Grod Kalsmunt

Ruina něgajšnego groda Kalsmunt jo na ba-zaltowej górcie, na wusokosći 256 metrow. Archeologi a druge wědomostníki datěruju toš ten grod na 8. stolěše, stakim na cas Karla Wjelikego. Grod Kalsmunt jo służył dlužki cas mjazy drugim ako pjenjezna bijařnia (*Münz-prägestätte*). Kalsmunt jo był wobšyrnje wobtwarzony (*umfangreich befestigt*) wót kóńca 12. stolěša. Ale južo na zachopjeńku 16. stolěša jo grod zgubił swój militarny wuznam, a nej-pózdroj wót 17. stolěša jo južo rozpadany.

Goethe in Wetzlar

Goethe hielt sich im Jahre 1772 für ein paar Monate in Wetzlar auf: Er absolvierte damals von Mai bis September ein Praktikum am dortigen Reichskammergericht. In dieser Zeit wanderte er gerne nach Garbenheim, heute ein Wetzlarer Stadtteil. Dieser Weg ist heute in Wetzlar als Goetheweg bekannt: der Weg folgt den Pfaden Goethes, und am Wegesrand kennzeichnen Zitatsteine jene Stellen, die den Schilderungen in Goethes Werk „Die Leiden des jungen Werthers“ zugrunde liegen. Insgesamt ist der Weg 7,5 km lang, und an seinem Ende in Garbenheim steht ein lebensgroßes Denkmal Goethes auf dem nach ihm benannten Goetheplatz.

Zemski wólej ptun w Hesseńskej

2.

Wisst ihr, das es auch in Deutschland Erdöl- und Erdgasvorkommen gibt? Und beide Rohstoffe werden auch gefördert. In meiner Heimat wurde im Jahr 1951 westlich von Darmstadt – im hessischen Ried – mit den Erdöl- und Erdgasbohrungen begonnen. Als im August desselben Jahres eine Erdgasfackel in die Höhe schoss, dachten schon so mache Optimisten, das hessische Ried würde sich zu einem deutschen Baku entwickeln. (Baku war und ist immer noch ein bedeutendes Zentrum der Erdölindustrie).

1.

1 Toceński torm. Gaž jo tocenje było wuspěšne, jo se torm zasej wóttwaril. Na joko městno jo pšišla wólejowa plumpa, sonda. Ta žeń a noc wólej z dlymokosći plumpa (apryl 1961).

2 + 3 Wólejowej plumpje blisko města Crumstadt w Hesseńskej (apryl 1961).

4 + 5 Pógléd zběrańskeje stacije za zemski ptun (december 1960)

3.

der Bergpolizeivorsteher
Der Betriebsführer

4.

5.

Ale stalane tormy a wólejowe sondy (*Ölsonde*) su jano někotare lětzasetki žělali. Pótom njejsu byli składy (*Lagerstätte*) za tencasne wobstojnosći wěcej rentabelne. Wóni su lažali w dlymokosći wót 1500 do 3 000 metrow. Kuždy mjasec jo se wudo-bywało (*fördern*) 6 000 tonow zemskego wóleja w dobrej kvališe. Nad warstwu (*Schicht*) z wólejom su byli składy zemskego płuna (*Erdgas*). Mjasecnejo jo se z nich wudo-bywało 5 milionow kubiknych metrow tego płuna. Jogo kwalita jo byla tak wusoka, až jo se jano w chemiskej industriji wužywáta. Wobstatk metana (*Methananteil*) jo wunjaslo 97 do 99 procentow, tak až su te płunowe składy byli na přednem městnje w tencasnej BRD.

W tych wjelikich sudobjach jo se wólej wót pěška a wódy cysčíl (december 1960).

Heute wird wieder Erdöl im hesischen Ried gefördert, wöchentlich knapp 70 000 Liter. Da die Technologie inzwischen weiter vorangeschritten ist, wurde die Förderung vor einigen Jahren wieder aufgenommen. Damals wegen fehlender Wirtschaftlichkeit aufgegebene Lagerstätten sind heute wieder attraktiv.

Auch in der DDR wurde Erdöl und Erdgas gefördert, in der Altmark und an der Ostsee.

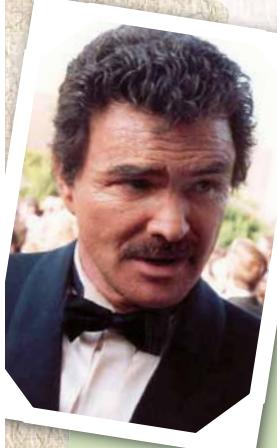

Tekst a foto: Heiner Meyer / wobžělal a wudopotnít B. M.

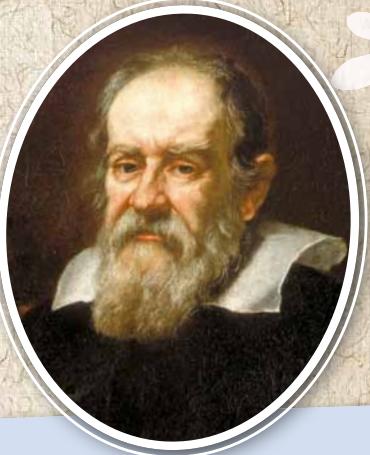
20

Znate „žiši“ februara

Burt Reynolds

- US-amerikański grajaŕ
- jo se narožil 11. februara 1936, jo wumrēl 2018
- jo grał mjazy drugim w filmach „Die härteste Meile“, „Ein ausgekochtes Schlitzohr“ a „Sharky und seine Profis“
- jo dostał wjèle mytów, na pśikład People's Choice Award, Golden Globe a Emmy

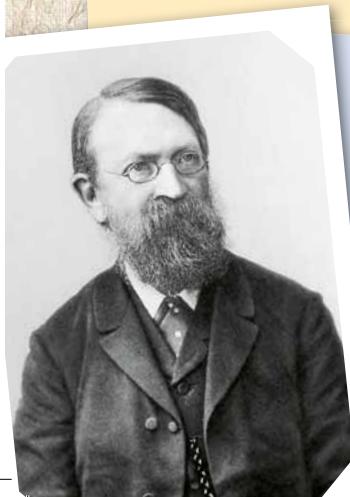
Galileo Galilei

- italski uniwersalny wucony
- jo se narožil 15. februara 1564, jo wumrēl 1642
- jo był filozof, matematikaŕ, inženjer, fyzikaŕ a astronom
- płaši ako wažny stwóriſel (*Begründer*) modernych pśirodnych wědomnosćow
- wjèle z joga wunamakanjow, pśedewšym w astronomiji a mechanice, jo płašeło ako drogu rubajucych (*bahnbrechend*)

Jeanette Biedermann

- nimska spiwarka, grajaŕka a synchrona powědaŕka
- jo se narožiła 20. februara 1980
- jo wušej 30 albumow z jeje spiwami wujšlo
- jo dostała mjazy drugim myta ECHO Pop, Bravo Otto a Goldene Kamera

Ernst Mach

- awstriski fyzikaŕ a filozof
- jo se narožil 18. februara 1838, jo wumrēl 1916
- jo był jeden z pionérow aerodynamiki
- pó njom jo se pomjenila Mach-licba

Tekst: B. M. / foto: © WIKIPEDIA / Alan Light, Dutch National Archives, Joi, Nationaal Archief, Raimond Spekking, liche

Dr. ing. h.c. WILHELM MAYBACH
Oberbeamter der Maschinen-Gefäß Düsseldorf, Cassell

Georges Simenon

- belgiski spisowaśel
- jo se narožil 12. februara 1903,
jo wumrěl 1989
- jo znaty ako awtor wušej 70 krimi-
nalnych romanow
- jo stwórił (*schöpfen*) figuru
komisara Maigret

Heinrich Barth

- nimski wědomnost-
nik a wuslěžar Afriki
(*Afrikaforscher*)
- jo se narožil
16. februara 1821,
jo wumrěl 1865
- płaši ako pionér
wuslěženje Afriki
- jo wobšyrne wopisał
wšake afrikańske kultury
a jo ako prědny slěžar kórtý
wětšych stronow Afriki
naželał

Oliver Reed

- britiski grajař
- jo se narožil 13. februara 1938,
jo wumrěl 1999
- jo grał na pšiklad w filmach
„Oliver“, „Die drei Musketiere“
a „Omar Mukhtar – Löwe
der Wüste“

Jack Lemmon

- US-amerikański grajař
- jo se narožil 8. februara 1925,
jo wumrěl 2001
- jo grał mjazy drugim w filmach
„Manche mögen's heiß“, „Das
Appartement“ a „Ein seltsames Paar“
- jo dostał wjele wuznamjenjenjow, na pšiklad dwa
raza Oskar a pěš raz Golden Globe

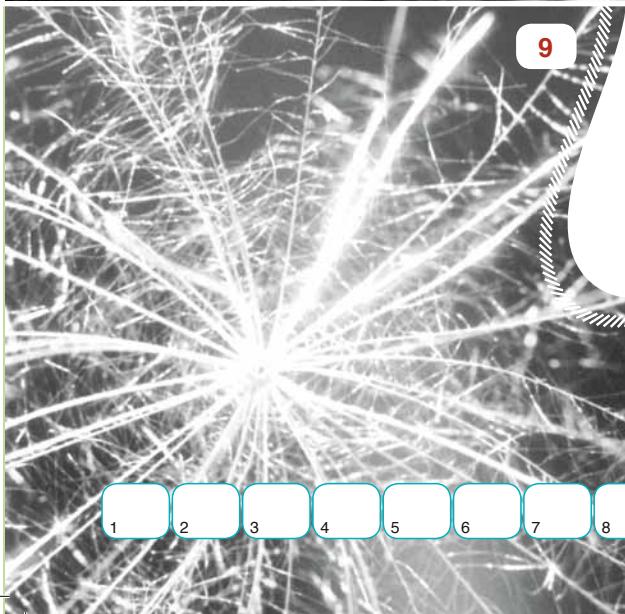
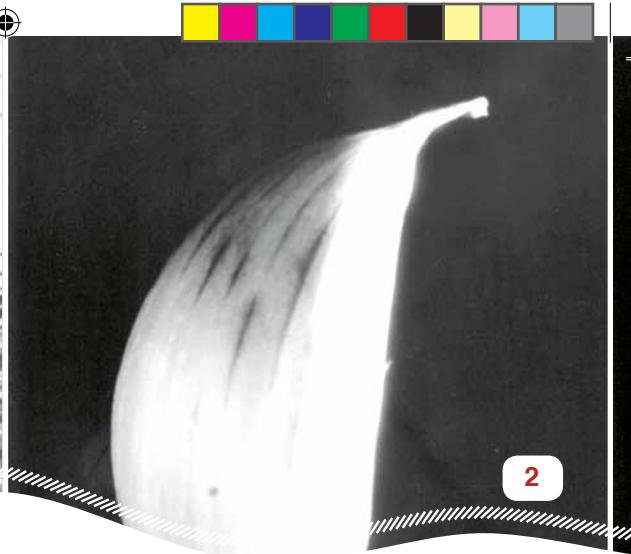
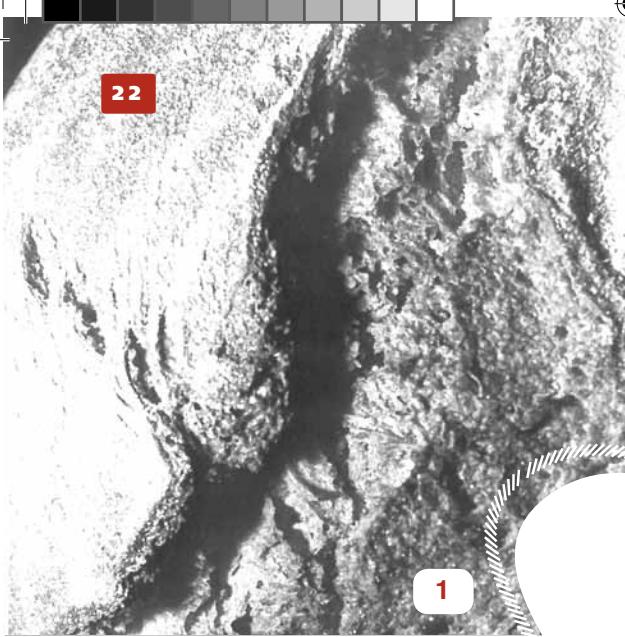
Wilhelm Maybach

- nimski konstrukter
a awtomobilowy pioněr
- jo se narožil 9. februara
1846, jo wumrěl 1929
- jo žělał wjele lět za Gott-
lieba Daimlera w jego
firmje, nježli až jo swój-
sku firmu Maybach-Mo-
torenbau GmbH założył
- jo był mědawař (*Namens-
geber*) awtomobiloweje
marki Maybach

Peter Gabriel

- britiski muzikař, komponist
a awtor spiwow
- jo se narožil 13. februara 1950
- jo sobu założył rockowu kupku
Genesis
- jo wujšlo wušej 10 muzikowych
a wideowych albumow z jego
spiwami
- jo dostał 5 raz slobranu, 44 raz
złošanu a 50 raz platinowu
zukowu platu za pšedane tonowe nosarje

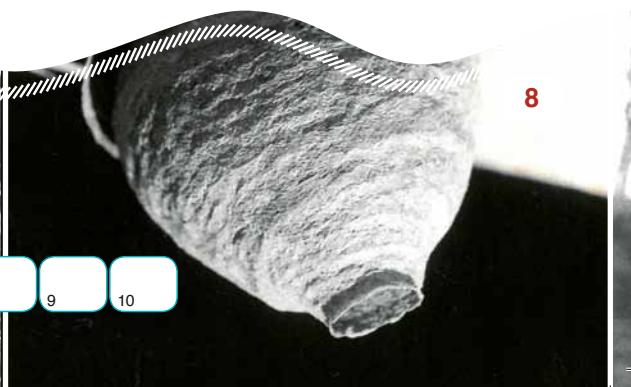

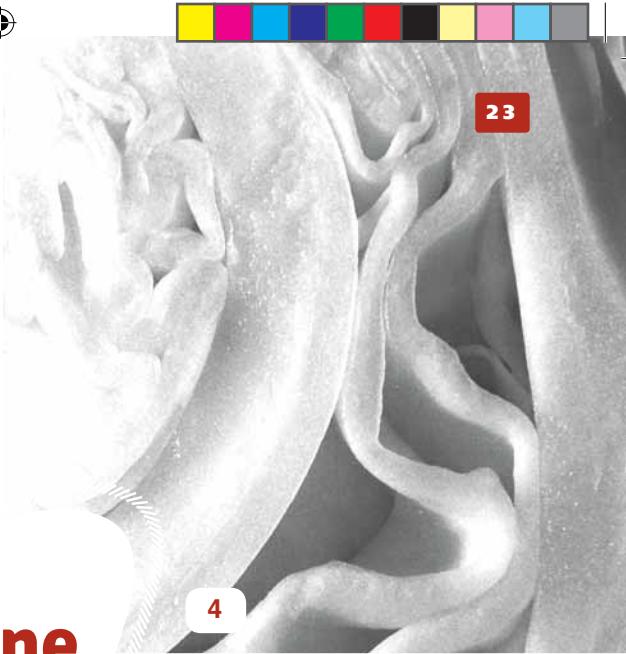
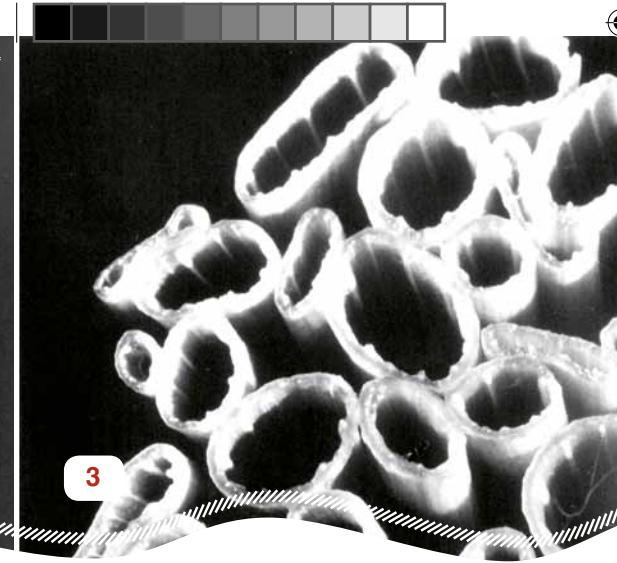

Ceło wšedne a Ganz alltäglich

Naš fotograf jo wótmólował žaseś wšakich moti-wow, tenraz carno-běle, kótarež móžoš wětšy part na wšednem dnu wiżeš. Písředuji wobrazam wótpowiedne serbske a nimske pomjenjenja! Pótom dostanjoš z pomocu wótpowiednych pismikow nimske pomjenjenje domacnego spiwarika.

☐	škórka	☐ N	durchgeschnittener
Weißkohl
☐ U	Schnittlauch	☐ I	Distelsamen
☐	semje platany	☐	słyńcowe packi
☐ A	Knoblauchzehe	☐ N	Wespennest
☐	semje tvarožkow	☐ O	Haselnuss

weto tak pótajmne und doch so rätselhaft

Unser Fotograf hat wieder einmal zehn verschiedene Motive aufgenommen, diesmal in schwarz-weiß, welche du größtenteils im Alltag sehen kannst. Ordne den Bildern die entsprechenden sorbischen und deutschen Bezeichnungen zu! Dann erhältst du mit Hilfe der entsprechenden Buchstaben die deutsche Bezeichnung eines heimischen Singvogels.

kobołkowy špjeńc

Z Brotkruste

K Sonnenblumenkerne

cybulinka

pšekšajany běły kať

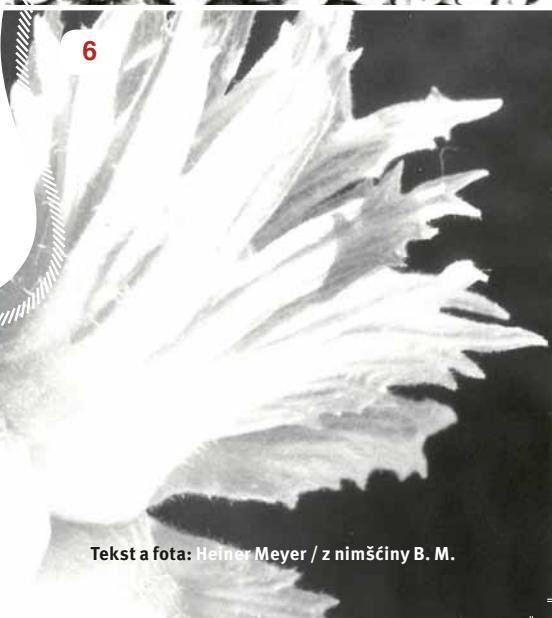
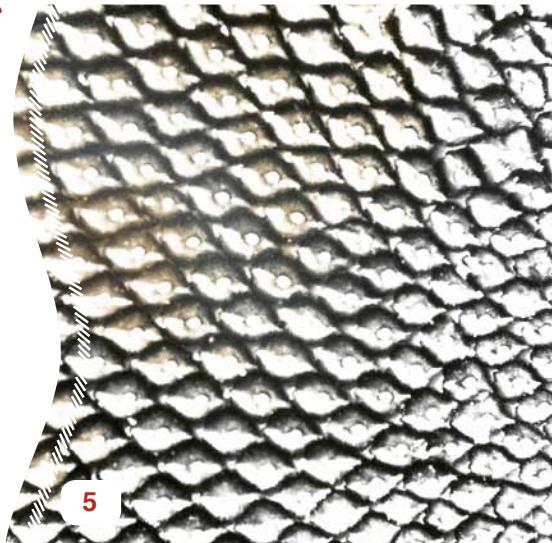
G Malvensamen

E Platanensamen

wósowe gnězdo

wórješk

semje badaka

Tekst a foto: Heiner Meyer / z nimščiny B. M.

Wuběžowanje „Serbski comic 2020“

WUGÓDNOSENJE

Teke ῥoni jo Rěcny centrum WITAJ Chóšebuz comicowe wuběžowanje za serbščinarjow pšewjadł. Dwanaść wuknicow Dolnoserbskego gymnaziuma Chóšebuz z lětnikowu 5 a 7 jo se na tom wobželiło. Su nastali comici, kótarež wulicuju wó „Tšašnych šulskich dnjach“ abo wó 11lětnem plonje, kenž ako nowy wuknik zwěscijo, až rědownja 5b a ceptařka wjelgin pšijaznej stej. Něco wósebnego stej se dwě wuknicy domyslijej: město comica stej kreřrowalař foto-story z titlom „Idealne zajtšo“, žož stej wobraze zestajiřej z pomocu źišecych grajkow.

Dobyli su:

kategorija	městno	mě	titel pšinoska	šula
5. do 8. lětnika	1.	Josefine Verginojc	/	DSG Chóšebuz
	2.	Liza Kasperojc Lejna Patzeltojc	Tšašny šulski žeń	DSG Chóšebuz
	3.	Jisell Šwabic Anna Hotzanojc	Tšašny šulski žeń	DSG Chóšebuz
	wósebne myto	Lynn Klišojc Frida Frenzelojc	Idealne zajtšo	DSG Chóšebuz

W kategorijoma „1. do 4. lětnika“ a „9. do 12. lětnika“ njejo se nichten wobželit.

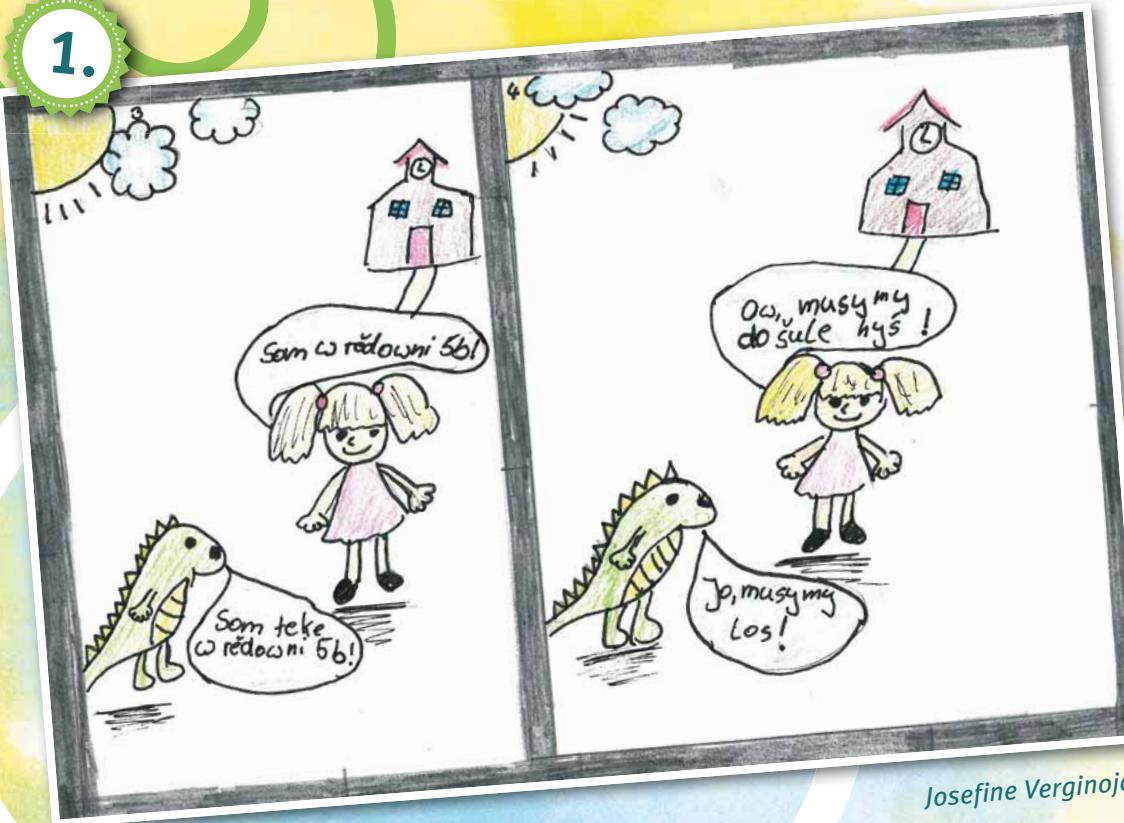
Dobyšárki mógu se wjaseliš nad darami ako na pšíklad šulskim słownikom, spiwnikom „Dolna Łužycia spiwa“ a filmami wó serbskich powěscowych figurach.

Rěcny centrum WITAJ
wutšobnje gratulěrujo
dobyšářkam a se teke
wuzěkujo wšyknym drugim,
kótarež su se wobželili!

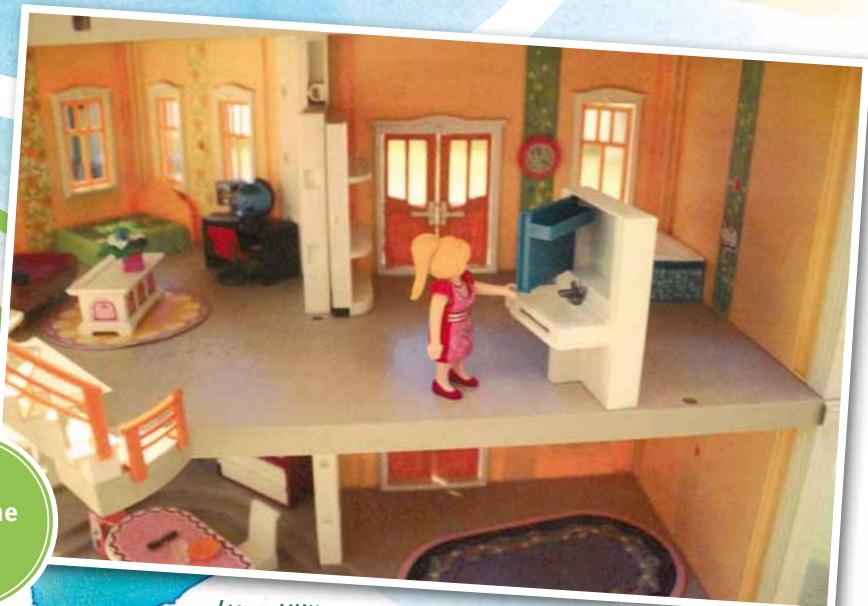
Na slědjućich bokach wižišo
wurězki z nejlépšych comicow.

1.

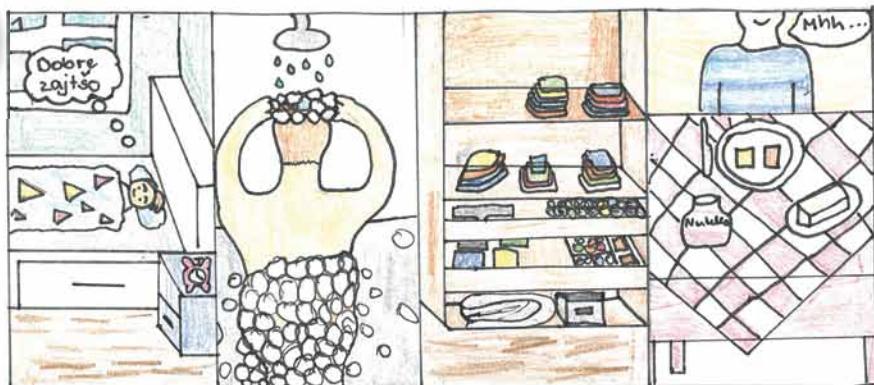
Josefine Verginojc

wósebne
myto

Lynn Klišojc, Frida Frenzelojc

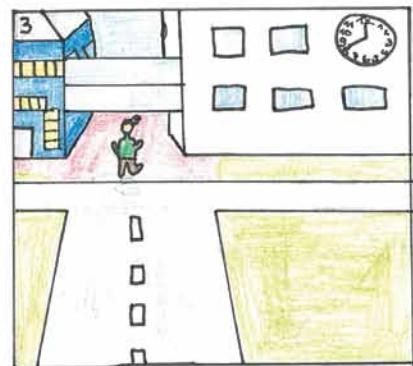
2.

Wón stava, se dušajo, se wobleka a shéda. 2

Wón ma swój bus nechápe.

Wón gna do šule 1

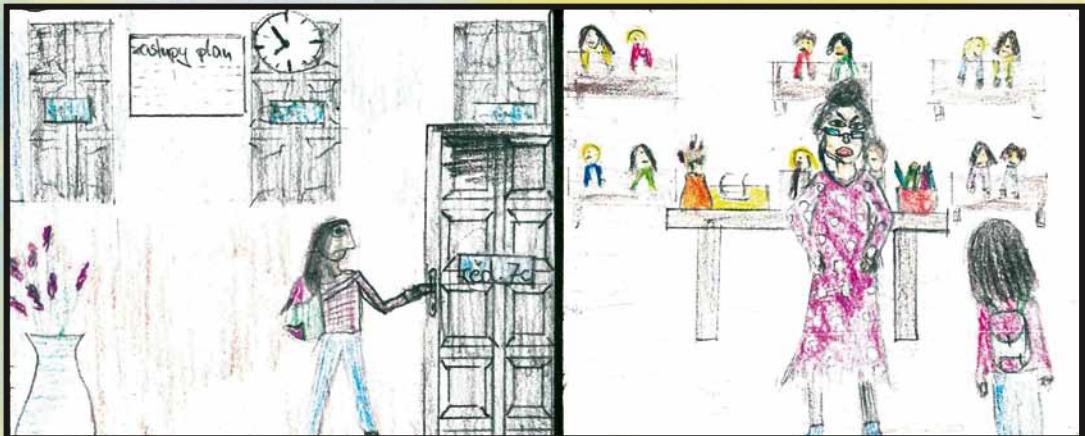
Centařka jo kicata, dokulaž wón jo pôzde. 2

Liza Kasperojc, Lejna Patzeltojc

3.

Jisell Šwabic,
Anna Hotzanojc

Licenze

Zapiš mjazy jadnotliwe licby znamuška „+“, „–“, „x“, „:“ tak, aby wuslědk byl pšecej 13! Setze die Zeichen „+“, „–“, „x“, „:“ so ein, dass du immer das Ergebnis 13 erhältst!

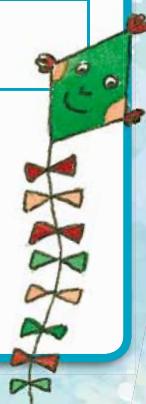
Hinweis:
Die Regel „Punkt-
vor Strichrech-
nung“ gilt hier
nicht!

1	4	3	$2 = 13$	4	6	2	$1 = 13$
2	4	1	$6 = 13$	5	7	4	$3 = 13$
3	4	1	$2 = 13$	6	4	8	$3 = 13$

Lětne case

W kuždem słupje jo jadno zapšimješe, kenž njepasujo k wótpowědnemu lěšojskemu casoju. In jeder Spalte steht ein Begriff, welcher nicht zu der entsprechenden Jahreszeit passt.

nalěše	lěše	nazyma	zyma
jatšy	maj	plon	gódy
tulpa	lěšojske prozniny	lampionowy pšešég	list
narcisa	mak	swětki	januar
apryl	roža	kastanija	sněgulka
górcota	kupanišćo	oktober	sańki

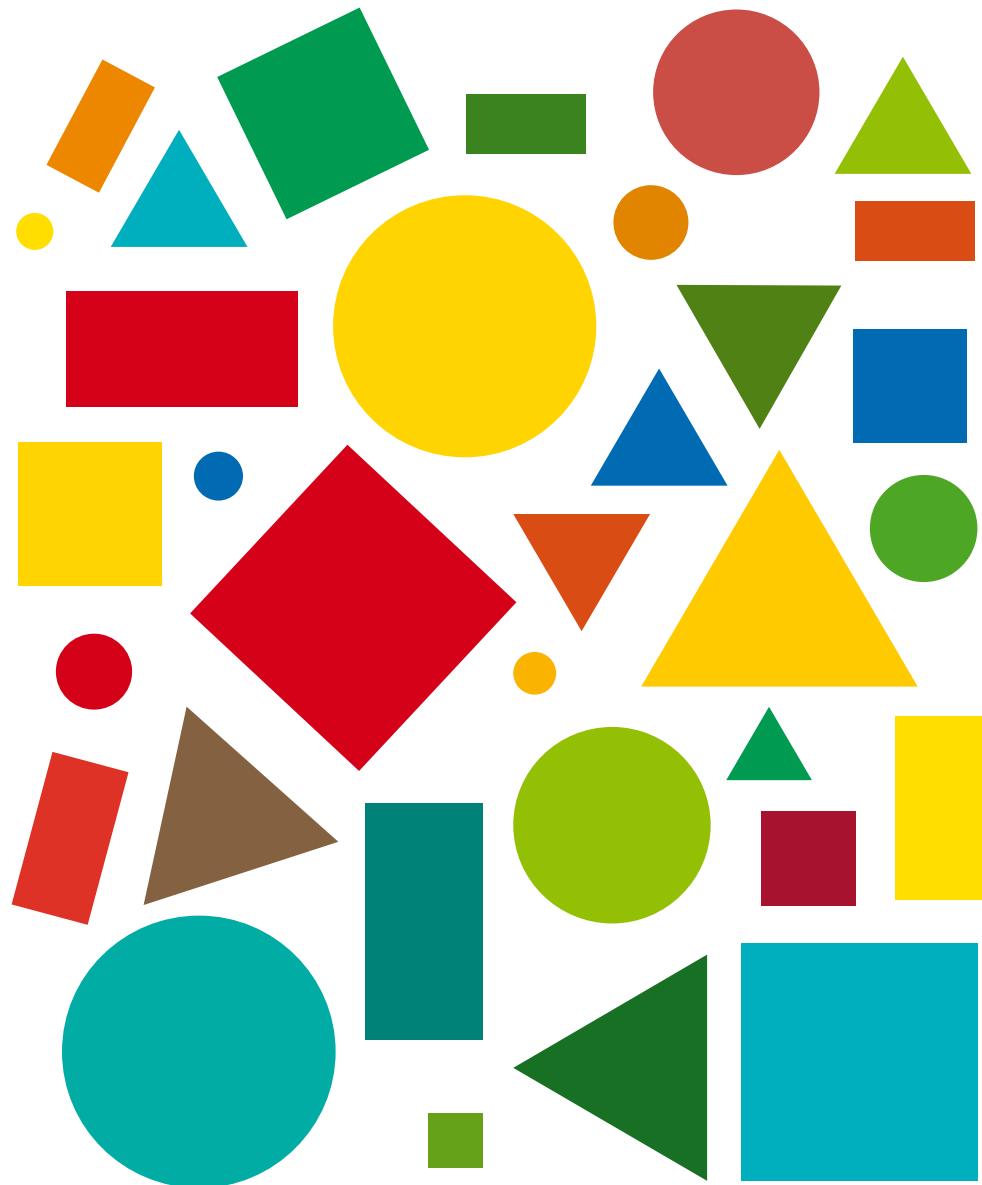

Formy

Wiele kwadratow, krejzow, pšawokutow a tširožkow móžoš na tom wobrazu wižeš?
Wie viele Quadrate, Kreise, Rechtecke und Dreiecke kannst du auf dem Bild sehen?

Quadrat = _____ Kreis = _____ Rechteck = _____ Dreieck = _____

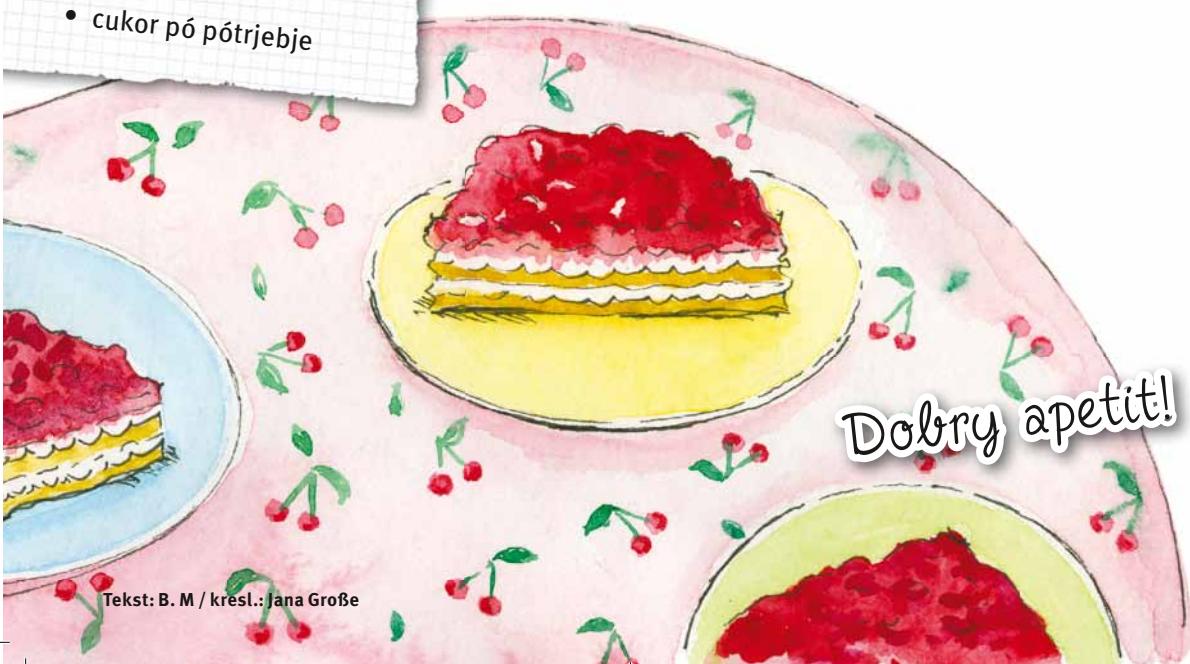

Waflowa torta z cerwjenym grisowym puдином

Wopytajšo raz
tu słodnu tortu!
Wóna se malsnie
a lažko grótajo a
bužo wšyknym
derje stóšeš.

Pśigótowanje

1. Do wjelikeje pôlewańskeje formy warstwu waflow scyniš (*legen*).
2. We šklě zmjatanu, waniljowy cukor a cukor z mikserom napšosto biš.
3. Něnto twarog z crème fraîche k tomu daś a z měšawu (*Kochlöffel*) k masy změšaš. Jadnu połojcu mase jadnak na waflach rozmazaš (*verstreichen*).
4. Něnto drugu warstwu waflow na masu scyniš.
5. Na waflach drugu połojcu mase rozmazaš. Na kóñcu cerwjeny grisowy puding na masy rozdželiš.
6. Tortu na dwě do tých gózinow do chłożeceje spižki daś.

Tekst: B. M / kresl.: Jana Große

„Emil“, co ceptař
wěžeš, „wótkul
pšížo pgórim
(Gewitter)?“
„Z mójeje starkej“,
wótegranja gólc.
„Z twojeje starkej?“
Gaž se błyska a grima,
groni wóna pšecej:
Skóniejo pšíšel. Južo
někotare dny som jen
w kóscach
(Knochen)
cuwała.“

Jadna sused-
ka k drugej: „Wót
togo casa, až ma mój gólc
swójske awto, jo jěsnjej
w šuli ako do togo.“ „Zawě-
sće co dypkownje na wucbu
psíš.“ „Ně, wón co
parkowaniščo měš.“

Dwa drogowej
žělašerja cyniej ze
swójima kompresorowyma
klapcoma (Presslufthammer)
helski zogol (Höllenlärm). Ako
snědatej, groni jaden k drugemu:
„Pjerwej som byt jězdžař šulskego
busa. Ale njeſom zogol źiši wěcej
wužaržał.“

Maš napomi-
najo swóju žowku, ako
telewiziju glěda, až dej
zachopíš wuknuś. Ale žowka
ma swójsku teoriјu: „Chtož wjele
wě, ten wjele zabywa. Chtož mało
wě, ten mało zabywa. Chtož nic
njewě, ten nic njezabywa.
A chtož nic njezabywa,
pišo dobre censury.“

„Cogodla
dajoš wjacor
swójomu psoju
pšecej zernkaty
kafey (Bohnenkaf-
fee)?“, pšaša se
žeńska swójogo
suseda. „Njok, aby mój
pjas w nocy spał. Něnto
ga se telik złożejow (Dieb)
wokoło smarcy (herum-
schnüffeln).“

Egon jo kokota
zajěł (überfahren). Wón
groni buroju: „Se wě, až
Wam kokota zarowna-
jom (ersetzen).“ Bur
se wjaseli: „Jaden
muski,jadno słowo.
Pšižco witše
zajtša zeger
styrich spiwat
(krähen)!“

ROZWĘZANJE

b. 22, 23

1 škórka – Brotkruste Z /
2 kobołkowy špyeńc – Knoblauchzehe A /
3 cybulinka – Schnittlauch U / 4 pšekšajaný běty kał – durchgeschnittener Weiß-
kohl N / 5 słycówce packi – Sonnenblumen-
kerne K / 6 wóřešk – Haselnuss O /
7 semje platany – Platanensamen E /
8 wówse gñézdo – Wespennest N /
9 semje badaka – Distelsamen I / 10 semje
twarožkow – Malvensamen G

ZAUNKÖNIG

b. 28, 29

Licenze

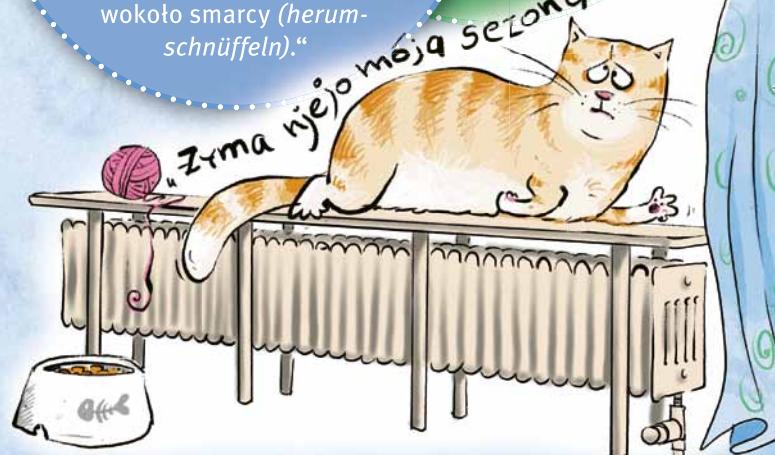
$$\begin{array}{ll} 1 + 4 \times 3 - 2 = 13 & 4 \times 6 / 2 + 1 = 13 \\ 2 \times 4 - 1 + 6 = 13 & 5 + 7 + 4 - 3 = 13 \\ 3 \times 4 - 1 + 2 = 13 & 6 \times 4 - 8 - 3 = 13 \end{array}$$

Lětne case

górcota, maj, swětki, list

Formy

7 kwadratow, 10 krejzow, 7 pšawokutow,
8 tširožkow

Wudawař:

Domowina z.t. –
Rěčny centrum WITAJ
Póstowe naměsto / Postplatz 2
02625 Budyšyn / Bautzen
tel.: (0 35 91) 55 00 00

Redakcja „Plomje“:

Bernd Melcher (zagronity redaktor)
tel.: (03 55) 48 57 64 49
e-mail: plomje@witaj.domowina.de

Vertriebskennzeichen:
2 B 10553 E

Nakładništvo:

Ludowne nakładništvo Domowina /
Domowina-Verlag GmbH
Sukelska droga /
Tuchmacherstr. 27
02625 Budyšyn / Bautzen
tel.: (0 35 91) 577-24 2

Wugótowanje:

Thomas Fiebiger
Béatrice Giebelhäuser

Šíšć:

Wagner Digitaldruck
und Medien GmbH Nossen

Wašnja wuchadanja a plašizna:

„Plomje“ wuchada
11 razow wob lěto

Plašizna lětnego abonenmenta:

6,60 €

Plašizna za jednotliwe wudaše:

0,70 €

Skazanki / Rozšýrjenje:

Ludowne nakładništvo Domowina /
Domowina-Verlag GmbH
Sukelska droga / Tuchmacherstr. 27
02625 Budyšyn / Bautzen
tel.: (0 35 91) 577-26 3
e-mail: vertrieb@domowina-verlag.de

Redakciski kóńc: dwa tyženja
do wuchadjanja casopisa

ISSN 0136-2594

Domowina z.t. z Rěčnym centrum WITAJ spěchju se wót Załožby za serbski lud, kótaraž dostawa
lětnej pódpéru z dankowych srédkow na zaklaze góspodařskich planow, wobzamknijonych wót
Nimskego zwézkowego sejma, Krajnego sejma Bramborskeje a Sakskego krajneg sejma.

Z luštom a lúbosću

— ZA TO SERBSKE —

Chto ja som

Mě gronje **Wiebke Šulcojc**. Som 32 lét sta-
ra a pójchadam z Bórkow / Burg. Tam som
do žišownje a do zakladneje šule chójíla.
Pó abiturje w Dolnoserbskem gymnazi-
umje som byla dwé lěše elewokwa (*Elevin*)
psi Nimsko-Serbskem ludowem žiwasle
Budyšyn. Pótom som studérowała figu-
rowe žiwasle we Wusokošuli za muziku
a píseďstajajuce graše (*darstellendes Spiel*)
Stuttgart. Pó studiumje som žélała w chó-
šebuskem Piccolo-žiwasle ako pupkowa
grajačka a žiwasłowa pedagogowka.
W tom casu som teke do Witaj-žišownjow
jézdžila a tam dolnoserbske workshopy
písewjadła. Pótom som w chóšebuskem
OSZ (*Oberstufenzentrum*) na wótkublařku
wuknuła a pšípoldla w žylojskej Witaj-
žišowni „Mato Rizo“ žélała. Nénto som
wótkublařka w Žísecem a wuknjeńskem
domje „Lipa“ Bórkowy.

Ja a dolnoserbska rěc a kultura

Kulturu som južo ako małe góle pónzala.
Mója starka jo byla Serbowka. Wóna jo ze
mnu jatšowne jaja mólowała. Som teke
rada serbsku drastwu nosyła. Serbsku rěc

som w šuli wuknuła. Wót 7. do 13. lětnika
som spiwała w chorje DSG pla kněni Štol-
toweje. Zapust som w DSG a z bórkojskeju
młožinu sobu swěšila. To wšykno jo mě
wjele dało. Móžom groniš, až jo to serbske
žél mójeje wósobiny (*Persönlichkeit*).
Com rěc a kulturu swójomu góleseju sobu
dawaś. Ako wótkublařka w Lipa-horše
integrérujom serbsku rěc do wótběga dnja.
W píšchoze budu gromaze z kolegowku
spiwařsku kupku nawjedowaś ze sěžy-
šom (*Schwerpunkt*) na serbščinje.
Kublam se dalej a wužywam pórucenja
Šule za dolnoserbsku rěc a kulturu.
Píšchod dolnoserbskeje récy wižim opti-
mistiski. Z Witaj-žišownjami a -hortami
smy na dobrej droze.

Co mam hyšći přédki, co com na kuždy pad w tom žywjenju hyšći dojšpis

Nénto jo wšykno w nejžlepšém rěchu
w mójom žywjenju (*alles klappt vortreff-
lich*), som wjelgin spokojom. Wažnejo
za mnjo, až móžom drogowaś, na pí-
kład do Francojskeje.

Tekst a foto: B. M.